FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
ILMIY-METODIK JURNAL
ISSN 3093-8694 ◆ saen.uz
2026-yil
10 (2)-son

UDK: 37.013:340.1

Shrazov Adilbay Shamshetdinovich,
Qaraqalpaqstan Respublikası Pedagogikalıq sheberlik orayı, Social-ekonomikalıq pánler metodikası kafedrası aǵa oqıtıwshısı

HUQUQIY MÁDENIYAT HÁM HUQUQIY BILIM BERIWDE PEDAGOGIKALIQ TEXNOLOGIYALARDAN MAQSETLI PAYDALANIW

Annotaciya. Bul maqalada jaslarda huquqıy mádeniyattı qáliplestiriwdiń áhmiyeti, bilimlendiriw procesinde zamanagóy pedagogikalıq texnologiyalardan nátiyjeli paydalanıw imkaniyatları sáwlelendirilgen. Sonday-aq, huquqıy tálim-tárbiya procesinde interaktiv metodlar, mashqalalı tálim, keys-stadi, rolli oyınlar, joybarlı tálim hám málimleme-kommunikaciya texnologiyalarınan paydalanıwdıń pedagogikalıq imkaniyatları talqılanǵan.

Gilt sózler: huquqıy mádeniyat, huquqıy tárbiya, pedagogikalıq texnologiya, interaktiv metod, huquqıy sana, bilimlendiriw, jaslar, puqaralıq juwapkershiligi.

ЦЕЛЕНАПРАВЛЕННОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ФОРМИРОВАНИИ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ И ПРАВОВОМ ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация. В статье раскрывается значение формирования правовой культуры у молодежи, а также возможности эффективного использования современных педагогических технологий в образовательном процессе. Рассматриваются педагогические возможности применения интерактивных методов, проблемного обучения, кейс-стади, ролевых игр, проектного обучения и информационно-коммуникационных технологий в процессе правового образования и воспитания.

Ключевые слова: правовая культура, правовое воспитание, педагогические технологии, интерактивные методы, правосознание, образование, молодежь, гражданская ответственность.

PURPOSEFUL USE OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE FORMATION OF LEGAL CULTURE AND LEGAL EDUCATION

Abstract. This article highlights the importance of developing legal culture among young people and explores the possibilities of effectively using modern pedagogical technologies in the educational process. It also examines the pedagogical potential of interactive methods, problem-based learning, case studies, role-playing games, project-based learning, and information and communication technologies in legal education and upbringing.

Keywords: legal culture, legal education, pedagogical technologies, interactive methods, legal awareness, education, youth, civic responsibility.

KIRISIW

Házirgi kúnde bilimlendiriw-tárbiya sistemasınıń tiykarǵı maqseti – sociallıq-gumanitar pánlerdi tereń ózlestirgen, zamanagóy bilim hám kónlikpelerge iye, dúnyalıq tájiriybe menen básekige shıday alatuǵın, óziniń puqaralıq poziciyasına

iye, Watanına hám milletine mehir-muhabbat sezimleri qáliplesken, ruwxıy hám intellektuallıq jaqtan jetik jas áwladtı tárbiyalawdan ibarat. Bunday jetik áwladtı qáliplestiriwde huquqıy bilim hám tárbiyanıń ornı ayrıqsha áhmiyetke iye. Sebebi huquqıy bilimler jaslardıń óz huqıq hám minnetlemelerin ańlawına, jámiyettegi nızam-qáǵıydalarǵa húrmet penen qarawına hám belsendi puqaralıq poziciyasın qáliplestiriwine tiykar boladı.

«Ózbekstan – 2030» strategiyası tiykarında mámleketimizdiń siyasiy, sociallıq hám ekonomikalıq tarawlarında keń kólemli reformalar ámelge asırılmaqta [1]. Bul reformalar procesinde jámiyette huquqıy sana hám huquqıy mádeniyattı joqarılatıw, puqaralardıń nızamlarǵa húrmet penen qarawın támiyinlew, olardıń huquqıy bilimlerin jetilistiriw áhmiyetli wazıypalardan biri bolıp esaplanadı.

Jámiyette huquqıy sana hám huquqıy mádeniyattı qáliplestiriw hám joqarılatıwǵa qaratılǵan reformalar Ózbekstannıń siyasiy-huquqıy sistemasın jáne de bekkemlewge, demokratiyalıq hám huquqıy mámleket qurıw procesin rawajlandırıwǵa xızmet etedi. Sonıń ishinde, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2019-jıl 9-yanvardaǵı «Jámiyette huquqıy sana hám huquqıy mádeniyattı joqarılatıw sistemasın túp-tiykarınan jetilistiriw haqqında»ǵı PF-5618-sanlı Pármanınıń qabıl etiliwi bul baǵdardıń mámleket siyasatındaǵı áhmiyetin jáne de arttırdı [2].

Huquqıy mádeniyat – hár bir puqaranıń nızamlardı biliwi, óz huqıq hám minnetlemelerin ańlawı, huquqıy normalarǵa ámel etiwi hám nızambuzıwshılıqlardıń aldın alıwǵa juwapkershilik penen qatnas jasawında kórinetuǵın áhmiyetli sociallıq qásiyet. Huquqıy mádeniyatı joqarı bolǵan jámiyette nızam ústinligi, sociallıq ádillik, insan huqıqlarına húrmet hám puqaralıq juwapkershilik bekkemlenedi. Sonlıqtan jas áwladta huquqıy mádeniyattı erte jastan baslap qáliplestiriw bilimlendiriw sistemasınıń áhmiyetli wazıypalarınıń biri bolıp tabıladı.

Bul processte pedagogtıń ornı ayrıqsha. Sebebi pedagog tek ǵana huquqıy bilimlerdi jetkeriwshi emes, al jaslardıń huquqıy sanasın, nızamǵa húrmetin, ádillik hám juwapkershilik sezimlerin qáliplestiriwshi tiykarǵı tárbiyashılardıń biri esaplanadı. Sol sebepli huquqıy bilim beriw procesinde zamanagóy pedagogikalıq texnologiyalardan maqsetli paydalanıw zárúr.

Ásirese, interaktiv metodlar, keys-stadi, rolli oyınlar, mashqalalı hám joybarlı oqıtıw texnologiyaları oqıwshılardıń sabaqtaǵı belsendiligin arttırıw, teoriyalıq bilimlerin turmıslıq jaǵdaylar menen baylanıstırıw, huquqıy mashqalalardı analizlew hám óz betinshe nızamlı sheshimler qabıl etiw kónlikpelerin rawajlandırıwda úlken imkaniyatlarǵa iye.

Usı kózqarastan, bilimlendiriw mákemelerinde huquqıy bilimlerdi zamanagóy pedagogikalıq texnologiyalar tiykarında oqıtıw, jaslardıń huquqıy pikirlewin, óz betinshe qarar qabıl etiw qábiletin hám puqaralıq juwapkershiligin rawajlandırıw búgingi kúnniń áhmiyetli pedagogikalıq wazıypası bolıp tabıladı. Maqalada jaslarda huquqıy mádeniyattı qáliplestiriwde pedagogikalıq texnologiyalardan maqsetli paydalanıwdıń áhmiyeti, olardıń pedagogikalıq imkaniyatları hám huquqıy bilim beriw procesindegi nátiyjeliligi qarastırıladı.

ÁDEBIYATLAR TALLAWI

Huquqıy mádeniyattı qáliplestiriw, huquqıy sananı rawajlandırıw hám huquqıy bilim beriwdiń nátiyjeliligin arttırıw máseleleri búgingi kúnde pedagogika hám huqıqtanıw pánleriniń áhmiyetli izertlew baǵdarlarınan biri bolıp esaplanadı. Bul baǵdarda alıp barılǵan ilimiy izertlewlerde huquqıy bilimniń jeke adam hám jámiyet rawajlanıwındaǵı ornı, jaslardı huquqıy jaqtan tárbiyalawdıń ózgeshelikleri, sonday-aq, bilimlendiriw procesinde zamanagóy pedagogikalıq texnologiyalardan paydalanıw máselelerine ayrıqsha itibar qaratılǵan.

A. Saidov hám U. Tojinovtıń «Huquq teoriyası» miynetinde huqıqtıń jámiyet turmısındaǵı ornı, huquqıy normalar, nızamlılıq hám huquqıy qatnasıqlardıń teoriyalıq tiykarları bayan etilgen [3]. Avtorlardıń huquq haqqındaǵı teoriyalıq qarasları huquqıy mádeniyattıń mazmunın túsiniwde, puqaralardıń huqıq hám minnetlemelerin ańlawında, sonday-aq, jámiyette nızam ústinligin támiyinlewde áhmiyetli orın tutadı. Bul qaraslar jaslardıń huquqıy bilimlerin qáliplestiriw hám olarda nızamlarǵa húrmet sezimin tárbiyalaw ushın áhmiyetli teoriyalıq tiykar bolıp xızmet etedi.

V. I. Verbitskiy hám pedagog-izertlewshilerdiń pedagogikalıq innovaciyalar metodologiyasına baylanıslı izertlewlerinde bilimlendiriw procesine jańasha jantasıwlar, innovaciyalıq metodlar hám pedagogikalıq texnologiyalardı engiziw máseleleri qarastırılǵan [4]. Bul izertlewlerde bilimlendiriw procesiniń nátiyjeliligin arttırıwda oqıtıwshınıń dóretiwshilik jantasıwı, bilim alıwshılardıń belsendi qatnasıwı hám oqıtıw metodların maqsetke muwapıq tańlawdıń áhmiyeti atap kórsetiledi. Ásirese, huquqıy bilim beriwde interaktiv metodlardan paydalanıw oqıwshılardıń teoriyalıq bilimlerin ámeliyat penen baylanıstırıwǵa múmkinshilik jaratadı.

A. I. Prigojinniń innovaciya hám sociallıq procesler teoriyasına tiyisli pikirleri jańalıqlardıń jámiyet hám bilimlendiriw sistemasındaǵı ornın, olardıń rawajlanıw proceslerine tásirin túsiniwde áhmiyetli [5]. Bul teoriyalıq jantasıwlar bilimlendiriw sistemasında innovaciyalıq ózgerislerdi ámelge asırıw, zaman talabına say oqıtıw usılların jańalaw hám bilim alıwshılardıń intellektuallıq imkaniyatların rawajlandırıw zárúrligin kórsetedi.

Sonday-aq, pedagogikalıq ádebiyatlarda interaktiv bilimlendiriw, mashqalalı oqıtıw, keys-stadi, rolli oyınlar hám joybarlı tálim sıyaqlı metodlardıń bilim alıwshılardıń óz betinshe pikirlewin, analizlew qábiletin hám ámeliy kónlikpelerin rawajlandırıwdaǵı ornı ayrıqsha bahalanadı. Bul metodlar arqalı oqıwshılar huquqıy jaǵdaylardı tek teoriyalıq jaqtan úyrenip qoymastan, al olardı turmıslıq mısallar tiykarında tallaw hám nızamlı sheshimler qabıl etiw tájiriybesine de iye boladı.

Ulıwma alǵanda, usı ilimiy dereklerdiń mazmunın tallaw huquqıy mádeniyattı qáliplestiriwde huquqıy bilimler menen pedagogikalıq texnologiyalardıń óz-ara baylanıslı ekenligin kórsetedi. Sonlıqtan huquqıy bilim beriwdi nátiyjeli shólkemlestiriw ushın teoriyalıq bilimlerdi ámeliy shınıǵıwlar, interaktiv metodlar hám innovaciyalıq pedagogikalıq jantasıwlar menen birlestiriw zárúr. Bul bolsa jaslardıń

huquqıy sanasın, huquqıy mádeniyatın hám puqaralıq juwapkershiligin izbe-iz rawajlandırıwǵa xızmet etedi.

METODOLOGIYA

Bul maqalada huquqıy mádeniyattı qáliplestiriwde pedagogikalıq texnologiyalardan maqsetli hám nátiyjeli paydalanıw máseleleri teoriyalıq hám metodikalıq jaqtan talqılandı. Izertlew dawamında huquqıy bilim beriwdiń mazmunı, jaslardıń huquqıy sanasın rawajlandırıw, sonday-aq, zamanagóy pedagogikalıq texnologiyalardı oqıw procesine engiziwdiń ózgeshelikleri úyrenildi.

Izertlew procesinde ilimiy-pedagogikalıq izertlew metodlarınan paydalanıldı. Атап айтқанда, tómendegi metodlar tiykar etip alındı:

Analiz hám sintez metodu – huquqıy mádeniyat, huquqıy sana, huquqıy tárbiya hám pedagogikalıq texnologiyalarǵa tiyisli ilimiy-teoriyalıq qaraslar úyrenildi. Bul metod arqalı huquqıy bilim beriwdiń tiykarǵı quramlıq bólimleri, olardıń óz-ara baylanısı hám jaslardı tárbiyalawdaǵı áhmiyeti anıqlandı.

Salıstırmalı tallaw metodu – dástúriy hám zamanagóy bilimlendiriw metodlarınıń ózgeshelikleri, olardıń abzallıqları hám pedagogikalıq imkaniyatları salıstırıldı. Sonıń menen birge, interaktiv metodlar, keys-stadi, rolli oyınlar hám mashqalalı oqıtıw texnologiyalarınıń huquqıy bilim beriw procesindegi nátiyjeliligi qarastırıldı.

Ulıwmalastırıw metodu – huquqıy bilim beriwdiń nátiyjeliligin arttırıwǵa xızmet etetuǵın ilimiy-pedagogikalıq qaraslar hám metodikalıq jantasıwlar sistemalastırıldı. Bul metod tiykarında jaslarda huquqıy bilim, huquqıy sana, nızamlarǵa húrmet hám puqaralıq juwapkershiligin qáliplestiriwge baǵdarlanǵan tiykarǵı pedagogikalıq jantasıwlar ulıwmalastırıldı.

Pedagogikalıq modellestiriw metodu – huquqıy jaǵdaylardı úyreniw, rolli oyınlar, keys-stadi tapsırmaları hám ámeliy shınıǵıwlardı bilimlendiriw procesine engiziw imkaniyatları islep shıǵıldı. Bul metod arqalı oqıwshılardıń turmıslıq huquqıy jaǵdaylardı analizlew, óz pikirin dáliller menen tiykarlaw hám nızamlı sheshimler qabıl etiw kónlikpelerin rawajlandırıw jolları qarastırıldı.

Sonday-aq, izertlew dawamında huquqıy bilim beriwde bilim alıwshılardıń belsendiligin arttırıw, olardıń óz betinshe pikirlew qábiletin rawajlandırıw hám teoriyalıq bilimlerin ámeliyat penen baylanıstırıwǵa ayrıqsha itibar qaratıldı.

Izertlewdiń metodologiyalıq tiykarın huquqıy bilim beriwdiń izbe-izligi, sistemalılıǵı, ámeliy baǵdarlanǵanlıǵı, ilimiylik hám bilim alıwshılardıń óz betinshe pikirlew iskerligin rawajlandırıw principleri quraydı. Usı principler tiykarında pedagogikalıq texnologiyalardan maqsetli paydalanıw jaslardıń huquqıy bilimlerin bekkemlew, huquqıy mádeniyatın rawajlandırıw hám jámiyette belsendi puqaralıq poziciyasın qáliplestiriwge múmkinshilik beredi.

NÁTIYJELER

Huquqıy mádeniyat – jámiyet aǵzalarınıń huquqıy sanası, huquqıy bilim dárejesi hám nızamlarǵa bolǵan qatnasın sáwlelendiretuǵın sociallıq qubılıs. Ol tek huqıqtanıwshılar yamasa mámleketlik xızmetkerler ushın emes, al hár bir puqara ushın zárúr bolǵan áhmiyetli sociallıq pazıylet esaplanadı.

Huquqıy mádeniyattıń tiykarǵı quramlıq bólimlerine tómendegiler kiredi:

Huquqıy bilim – puqaralardıń nızamlar, huquqıy normalar, huqıq hám minnetlemeler haqqındaǵı bilimleri.

Huquqıy sana – jeke adamnıń nızamlarǵa, huquqıy hádiyselerge hám sociallıq qatnasıqlarǵa sanalı qatnası.

Huquqıy minez-qulıq – kúndelikli turmısta nızamlarǵa ámel etiw, huqıq hám minnetlemelerdi durıs orınlaw.

Huquqıy juwapkershilik – óz is-háreketleri ushın juwapkershilikti ańlaw hám nızambuzıwshılıqlardıń aldın alıwǵa umtılıw.

Huquqıy mádeniyat xalqımızdıń ázelgi dástúrleri, úrp-ádetleri, milliy hám ruwxıy qádiriyatları menen tıǵız baylanıslı. Ol insan sanasında ádillik, hadallıq, nızamlılıq, insan huqıqlarına húrmet hám juwapkershilik sezimlerin qáliplestiriwge xızmet etedi.

Pedagog huquqıy mádeniyattı qáliplestiriw procesiniń tiykarǵı subyektleriniń biri bolıp esaplanadı. Oqıtıwshı tek huquqıy bilimlerdi jetkeriw menen sheklenbesten, al óziniń jeke úlgisi arqalı nızamlarǵa húrmet, ádillik, hadallıq hám juwapkershilik sıyaqlı pazıyletlerdi de qáliplestiredi.

Huquqıy mádeniyattı qáliplestiriwde pedagogikalıq texnologiyalardıń ornı

Pedagogikalıq texnologiyalar bilim alıwshılardıń bilim, kónlikpe hám kompetenciyaların nátiyjeli qáliplestiriwge qaratılǵan metodlar hám qurallar sistemasın bildiredi.

Huquqıy bilim beriw procesinde olardan maqsetli paydalanıw oqıwshılardıń teoriyalıq bilimlerin bekkemlew, huquqıy jaǵdaylardı tallaw hám óz betinshe qarar qabıl etiw kónlikpelerin rawajlandırıw imkaniyatın beredi.

1. Interaktiv bilimlendiriw texnologiyaları

Huquqıy temalardı oqıtıwda «Aqılıy húјim», «Klaster», «Blits-soraw», «Debat» hám «Pikir-talas» sıyaqlı interaktiv metodlardan paydalanıw múmkin.

Mısalı, «Insan huqıqları hám erkinlikleri» temasın úyreniwde oqıwshılar kishi toparlarǵa bólinip, hár bir topar belgili bir huqıq hám erkinliklerdi tallaydı, óz pikirlerin dáliller menen tiykarlaydı.

Bunday jantasıw oqıwshılarda:

óz betinshe hám sın kózqarastan pikirlew;

óz kózqarasın tiykarlaw;

basqalardıń pikirin húrmet etiw;

sóylesiw hám pikir-talas alıp barıw kónlikpelerin rawajlandıradı.

2. Keys-stadi texnologiyası

Keys-stadi metodı haqıyqıy yamasa shártli huquqıy jaǵdaylardı tallawǵa tiykarlanadı. Bul metod arqalı oqıwshılar teoriyalıq bilimlerin ámeliy jaǵdaylarda qollanıwdı úyrenedi.

Mısalı, oqıwshılarǵa tómendegi huquqıy jaǵday usınılıwı múmkin:

17 jastaǵı A hám S materiallıq payda tabıw maqsetinde basqa bir adamnıń úyindegi miywebel hám úy buyımların alıp ketiwge qarar etedi. Olar buyımlardı transport qurallarına júklep atırǵan waqıtta qońsıları V hám G bul jaǵdaydı jańadan kóship kelgen qońsılarına járdem beriw dep túsinip, olarǵa járdem beredi. Keyin úy iyeleri buyımlardıń urlanǵanın anıqlap, V hám G lardı da urlıqta qatnasqan dep gúman etedi. Ishki isler organları tárepinen alıp barılǵan tekseriw nátiyjesinde haqıyqıy ayıplılar A hám S ekenligi anıqlanadı.

Oqıwshılarǵa tómendegi sorawlar beriledi:

Bul jaǵdayda qanday huquqıy qatnasıqlar júzege kelgen?

V hám G nıń is-háreketlerinde huquqbuzarlıq belgileri bar ma?

Jınayat islewde qastanlıq hám sheriklik túsinikleri qanday áhmiyetke iye?

Ózbekstan Respublikası nızamshılıǵına muwapıq A hám S nıń juwapkershiligi qalay belgilenedi?

Bul tapsırma oqıwshılardıń huquqıy normalardı óz betinshe izlew, tallaw hám dálillerge tiykarlanǵan juwmaq shıǵarıw kónlikpelerin rawajlandıradı.

3. Rolli oyınlar texnologiyası

Rolli oyınlar huquqıy mádeniyattı qáliplestiriwde nátiyjeli pedagogikalıq qurallardan biri bolıp esaplanadı.

Mısalı, sud procesin modellestiriw arqalı oqıwshılar sudya, advokat, prokuror, jәǒirleniwshi hám gúwa rollerin atqarıwı múmkin.

Bunday shınıǵıwlar arqalı oqıwshılar sud procesiniń tiykarǵı basqıshları menen tanısadı, huquqıy atamalardan durıs paydalanıw hám óz pikirlerin dáliller tiykarında bayan etiwdi úyrenedi.

4. Mashqalalı bilimlendiriw texnologiyası

Mashqalalı bilimlendiriw procesinde oqıwshıǵa tayar juwmaq berilmeydi, al belgili bir huquqıy mashqala usınıladı.

Oqıwshılar mashqalanı óz betinshe úyrenedi, tiyisli huquqıy normalardı tallaydı hám óz sheshimlerin usınadı.

Mısalı, «Jaslar hám nızam», «Huquqbuzarlıqlardıń aldın alıw», «Insan huqıqları hám erkinlikleri» temalarında mashqalalı tapsırmalar shólkemlestiriw múmkin.

Bul texnologiya huquqıy hám analitikalıq pikirlew, mashqalaǵa sheshim tabıw hám óz betinshe qarar qabıl etiw qábiletin rawajlandıradı.

5. Joybarlı bilimlendiriw texnologiyası

Joybarlı bilimlendiriw tiykarında oqıwshılar «Meniń huqıq hám minnetlemelerim», «Jaslar hám nızam», «Huquqbuzarlıqlardıń aldın alıw», «Insan huqıqları» sıyaqlı temalarda óz betinshe joybarlar tayarlawı múmkin.

Joybar ústinde islew dawamında oqıwshılar maǵlıwmat izleydi, onı tallaydı, juwmaq shıǵaradı hám óz nátiyjelerin prezentaciya etedi.

Bunday iskerlik oqıwshılardıń maǵlıwmat penen islew, dóretiwshilik pikirlew, jámáát penen islew hám sociallıq belsendilik kónlikpelerin rawajlandıradı.

6. Málimleme-kommunikaciya texnologiyalarınan paydalanıw

Zamanagóy bilimlendiriw procesinde elektron huquqıy resurslar, multimedia prezentaciyaları, onlayn testler, videosabaqlar hám cifrlı bilimlendiriw platformalarınan paydalanıw úlken áhmiyetke iye.

Bul qurallar arqalı oqıwshılar huquqıy maǵlıwmatlardı óz betinshe izlew, nızamshılıq hújjetleri menen islew hám óz bilimlerin tekseriw imkaniyatına iye boladı.

Nátiyjede huquqıy bilim beriwdiń mazmunı bayıtıladı, sabaqlardıń nátiyjeliligi artadı hám oqıwshılardıń sabaqtaǵı belsendiligi kúsheyedi.

TALQILAW

Huquqıy mádeniyattı qáliplestiriw procesinde zamanagóy pedagogikalıq texnologiyalardan paydalanıw bilimlendiriw nátiyjeliligin arttırıw menen birge, jaslardıń jámiyettegi huquqıy qatnasıqlarǵa sanalı túrde jantasıwına da járdem beredi.

Dástúriy bilimlendiriwde kóbirek teoriyalıq bilimlerdi jetkeriwge itibar qaratılsa, interaktiv hám innovaciyalıq bilimlendiriw texnologiyalarında oqıwshınıń óz betinshe iskerligi, ámeliy tájiriybesi hám jeke pikirin qáliplestiriw ústinlikke iye boladı.

Huquqıy bilim beriw procesinde pedagog tómendegi wazıypalardı ámelge asırıwı maqsetke muwapıq:

oqıwshılarda nızamlarǵa húrmet hám nızamlılıq talaplarına ámel etiw mádeniyatın qáliplestiriw;

huquqıy bilimlerdi kúndelikli turmıslıq jaǵdaylar menen baylanıstırıw;

oqıwshılardı óz betinshe pikirlew hám huquqıy mashqalalardı tallawǵa úyretiw;

insan huqıqları, erkinlikleri hám puqaralıq minnetlemelerine húrmet sezimin rawajlandırıw;

huquqbuzarlıqlardıń aldın alıwǵa qaratılǵan túsindiriw hám tárbiyalıq jumıslardı shólkemlestiriw.

Sonday-aq, pedagogtıń jeke úlgisi de huquqıy tárbiyada áhmiyetli orın iyeleydi. Oqıtıwshı óz jumısında ádillik, hadallıq, obyektivlik, juwapkershilik hám insan huqıqlarına húrmet principlerine ámel etiwi kerek.

Interaktiv metodlar, keys-stadi, rolli oyınlar, mashqalalı hám joybarlı bilimlendiriw texnologiyalarınıń óz-ara baylanıslı qollanılıwı oqıwshılardıń huquqıy bilimlerin bekkemlewge xızmet etedi. Bunda bilim alıwshılar tek tayar maǵlıwmatlardı ózlestirip qoymastan, al huquqıy jaǵdaylardı óz betinshe tallaw, óz pikirlerin dálillew hám nızamlı sheshimlerdi izlew tájiriybesine de iye boladı.

Sonday-aq, pedagogikalıq texnologiyalardı tańlawda oqıwshılardıń jası, bilim dárejesi, bilimlendiriw mazmunı hám sabaqtıń maqsetlerin esapqa alıw zárúr. Sebebi hár qanday innovaciyalıq metodtıń nátiyjeliligi onıń bilimlendiriw procesinde maqsetli hám durıs qollanılıwına baylanıslı.

JUWMAQ

Juwmaqlap aytqanda, jaslarda huquqıy mádeniyattı qáliplestiriw búgingi bilimlendiriw sistemasınıń áhmiyetli wazıypalarınıń biri bolıp tabıladı. Huquqıy mádeniyatı joqarı áwladtı tárbiyalaw jámiyette nızam ústinligin támiyinlew, puqaralıq juwapkershiligin arttırıw hám huquqbuzarlıqlardıń aldın alıwda úlken áhmiyetke iye.

Izertlew nátiyjeleri huquqıy bilim beriw procesinde zamanagóy pedagogikalıq texnologiyalardan maqsetli paydalanıw oqıwshılardıń huquqıy bilimlerin tereńlestiriw, huquqıy pikirlewin rawajlandırıw hám óz betinshe qarar qabıl etiw kónlikpelerin qáliplestiriw imkaniyatın beretuǵının kórsetedi.

Ásirese, interaktiv metodlar oqıwshılardıń belsendiligin arttırsa, keys-stadi hám mashqalalı bilimlendiriw huquqıy jaǵdaylardı tallawǵa úyretedi. Rolli oyınlar huquqıy proceslerdi ámeliy jaqtan ańlawǵa járdem beredi, joybarlı bilimlendiriw bolsa óz betinshe izleniw hám dóretiwshilik jantasıwdı rawajlandıradı.

Usı tiykarında tómendegi usınıslardı ilgeri súriw múmkin:

Bilimlendiriw mákemelerinde huquqıy pánlerdi zamanagóy pedagogikalıq texnologiyalar tiykarında oqıtıwdı keńeytiw.

Huquqıy bilim beriw sabaqlarına haqıyqıy turmıslıq jaǵdaylar hám ámeliy keyslerdi turaqlı túrde engiziw.

Oqıwshılardıń huquqıy bilimlerin bekkemlew maqsetinde debatlar, dóńgelek stollar hám rolli oyınlardı shólkemlestiriw.

Elektron huquqıy resurslar hám málimleme-kommunikaciya texnologiyalarınan nátiyjeli paydalanıw.

Pedagoglardıń huquqıy bilimlerin hám innovaciyalıq metodlardan paydalanıw kompetenciyaların turaqlı rawajlandırıw.

Demek, huquqıy bilim beriwdi zamanagóy pedagogikalıq texnologiyalar tiykarında shólkemlestiriw huquqıy bilimli, óz betinshe pikirleytuǵın, belsendi hám juwapkershilikli puqaralardı tárbiyalawdıń áhmiyetli shártleriniń biri bolıp esaplanadı.

Paydalanilǵan ádebiyatlar dizimi:

1. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2023-jıl 11-sentyabrdegi PF-158-sanlı Pármanı. «Ózbekstan – 2030» strategiyası haqqında.
2. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2019-jıl 9-yanvardaǵı PF-5618-sanlı Pármanı. «Jámiyette huquqıy sana hám huquqıy mádeniyattı joqarılatıw sistemasın túp-tiykarınan jetilistiriw haqqında».
3. Saidov A., Tojinov U. Huquq teoriyası. – Tashkent: Adolat, 2001. – 22-bet.
4. Вербицкий А.А., Загвязинский В.И. Методологические основы педагогической инновации. – М.: Логос, 2004. – 248 с.
5. Пригожин А.И. Инновации и социальные процессы. – Москва: Наука, 1989.